

REFLECTAREA CONCEPTULUI DE CUNOAȘTERE ÎN PROCESUL DE CREAȚIE ARTISTICO-PLASTIC

ARBUZ-SPATARI Olimpiada, dr., conf. univ.

Summary

Fine art occurs within metaphysics / supersensible and study / research and its formation in the arts is achieved through the adoption and implementation of a theoretical model of methodology education Artistic pupils and students in schools artistic, naming, plays and reveals the laws and principles of artistic creativity . Creativity is a defining condition of human existence, a productive activity, the results of which are human values. Creativity is defined as the higher form of human activity.

În literatura de specialitate s-a constatat că arta plastică se produce în sfera metafizicului / suprasensibilului și că studiul/cercetarea și formarea acesteia în domeniul artistic se realizează prin însușirea și aplicarea unui *model teoretic de metodologie a educației artistico-plastice la elevi și studenți din instituțiile de învățământ artistic*, care denumește, redă și dezvăluie legile și principiile creativității artistice. Creativitatea este o condiție definitorie a existenței umane, o activitate productivă, rezultatele căreia sunt valorile umane. Creativitatea este definită ca forma superioară a activității umane.

Sunt inventariate principiile aferente creativității artistice și de dezvoltare a acesteia la educați: cu privire la natura adevărului artistic (în artă, adevărul *devine*), prioritatea receptorului în artă, gradualitatea receptării operei de artă și dezvoltării creativității artistice.

Sunt stabilite și definite dimensiunile principale ale creativității – *creatorul și procesul de creație, produsul creației* (opera) și *receptorul de artă*. Este specificat că nivelul și *calitatea creativității* sunt determinate de calitatea educației generale și de formarea profesională pe care le-a primit artistul în anii de școlarizare și în cei ai tinereții; că *metodele și formele procesului de instruire, educație artistică și formare profesională artistică* sunt specifice artei și activității artistico-estetice.

În cadrul studiului de față o să analizăm și o să cercetăm fenomenul de cunoaștere sub diferite aspecte: *cunoașterea științifică, cunoașterea artistică (muzicală, artistico-plastică), creația artistico-plastică*.

I. Gagim a definit conceptul de *cunoaștere de tip muzical*, a re-conceptualizat noțiunea de *gândire muzicală* și categoriile derivate (*conștiință muzicală, inteligență muzicală*); a re-definit noțiunile *trăire muzicală*; a conceptualizat noțiunea *stare de cânt*; a discriminat valorile imaginii muzicale pe linia creație – audiere (=receptare) – interpretare (=receptare+creație etc.), care trimit la dezvoltări estetice și în domeniul artelor plastice [2].

Reflexivitatea realizărilor artistice este determinată de mulți factori, între care amintim: organizarea creației (cu limbajul ei iconic, cu lupta pentru obținerea formei, a ritmurilor specifice, a ritmului psihic etc., în cazul artelor plastice), condițiile impuse de reprezentarea artistică în selectarea și prelucrarea materialului transfigurat etc.

O particularitate a cunoașterii și a creației artistice este dată de „obiectivitatea adevărului artistic”. Se știe că arta, nu numai că nu trebuie, dar nici nu poate să reflecte realitatea așa cum este ea (arta este reprezentare, iar nu, pur și simplu, redare) [1, p. 17, 18].

Obiectivitatea cunoașterii și creației artistice, ca și subiectivitatea sa, sunt stabilite, precizate de întrepătrunderea complexă dintre *creator, operă, realitate și receptor*. Primul termen al acestei interpenetrații îl reprezintă *creatorul cu personalitatea sa unică*.

Artistul, cu modul său irepetabil, apare pe latura sa subiectivă în creație, în același timp el își transpune în rostirea sa, își materializează și „viziunea sa obiectivă”, în măsura în care explorează universul dat pe latura sa universală, dezvăluită de unicitatea concretului sensibil. Viziunea sa obiectivă - subiectivă se face prezentă prin multe fire ale legăturii artistului cu opera și realitatea [1, p. 17, 18].

Între *particularitățile cunoașterii și creației artistice*, considerăm că se înscriu: *unitatea dintre obiectiv și subiectiv, creație și reflectare, afectiv și rațional, cuprinse în opera de artă; caracterul personalizat al creației și cunoașterii; limbajul de expresivitate și reflexivitate specifică, superioare expresivității și reflexivității obiectelor naturale; modul specific de a spiritualiza realitatea și de a-i reda asemănarea - în contextul surprinderii dialecticității acesteia, întrepătrunderea complexă între artă, știință, tehnică și viață; - aspecte oglindite de cunoașterea și creația artistică*.

Cunoașterea artistică este o modalitate specifică de reflectare a realității ce se caracterizează printr-o comunicare și participare a 1) creatorului, 2) operei 3) a realității și 4) a destinatarului creației.

Oglindirea artistică se relevă prin valorile artistice, (creațiile artistice) cu specificul lor de pregnantă individualizare, de expresivitate și evocativitate, de originalitate și, prin participarea subiectului receptor, cu posibilitățile sale de asimilare a creației, și de trăire raționalo-afectivă atât de individualizată.

Reflectarea artistică este individualizată prin imaginile concret senzoriale și, astfel, gradul de adecvare la obiect se prezintă, în multe privințe, diferit de corespondența pe care o realizează cunoașterea științifică, filosofică, comună.

În desprinderea felului specific de adecvare la obiect este importantă înțelegerea operei de artă, ca unitate între subiectiv și obiectiv, creație și reflectare, afectiv și rațional. Înțelegerea creației artistice prin aceste cupluri categoriale duce și la eliminarea unor erori de interpretare a sa, cum ar fi: a) naturalistă și b) formalistă [1, p. 19].

Perspectiva interpretării artei prin cuplul: *creație – reflectare* îndepărtează înțelegerea naturalistă sau formalistă. Creația înseamnă invenție, plăsmuire, originalitate (deci nu suprapunere, identitate naturalistă ori joc formal). Cazurile în care arta devine un joc formal sunt puncte limită ce pun semne de întrebare asupra valorii. „Reflectarea” exclude aceleași limite, supuse atenției, ca oglindire a plăsmuirii creației.

Obiectivitatea creației artistice este discutată, explicit sau implicit, aproape pe toată întinderea paginilor ce urmează. În centrul acestei idei stau gradele de potrivire spirituală și fizică dintre obiectul reprezentat și transfigurarea sa.

Adecvarea artistică ne apare ca o manieră cât mai profundă de a reda spiritualitatea creatorului în relație cu lumea și, în acest sens, nu asemănarea pur fizică dintre obiect și reprezentarea sa de valoare creației. Există, poate, mult prea multe exemple de tablouri ori sculpturi care sunt foarte asemănătoare fizic cu obiectele reproduse și cu toate acestea sunt lipsite de valoare artistică, lipsindu-le trăsături spirituale caracteristice, expresivitatea și originalitatea presupuse de opera de artă [1, p. 21].

Atât preocuparea de a găsi un echivalent artistic vieții prin viziunea creatoare a autorului, ca urmare a experienței sale de viață și a existenței structurilor mentale colective-note pe care le reprezintă opera prin selectarea și prelucrarea elementelor din natură, spre manifestarea scopurilor active ale artei de educare și informare, în același timp, alegerea și prefacerea realității în contextul unei gândiri metodice creatoare – alături de legitățile compoziționale, de proporții, ritm, mișcare, figurile de stil pentru literatură, etc, constituie baza materială a raționamentului artei [1, p. 46, 47].

Verbele care indică *comportamentele de învățare* sunt prezentate mai jos; nivelele clasificării corespund *taxonomiei lui Bloom* – Categoriile cognitive:

Cunoașterea	a identifica, a distinge, a recunoaște, a dobândi;
Comprehensiunea (înțelegerea)	a traduce, a transforma, a exprima în cuvinte proprii, a ilustra, a pregăti, a citi, a reprezenta, a schimba, a scrie din nou, a redefini (<i>Transpunerea</i>); a interpreta, a reorganiza, a rearanja, a diferenția, a distinge, a face, a stabili, a demonstra (<i>Interpretarea</i>); a estima, a introduce, a conchide, a prevedea, a diferenția, a determina, a extinde, a interpola, a extrapola, a completa (<i>Extrapolarea</i>);
Aplicarea	a aplica, a generaliza, a stabili legături, a alege, a dezvolta, a organiza, a utiliza, a se servi de, a transfera, a restructura, a clasifica;
Analiza	a distinge, a detecta, a identifica, a discrimina, a recunoaște, a categorisi, a deduce (<i>Căutarea elementelor</i>); a contrasta, a analiza, a compara, a distinge, a deduce (<i>Căutarea relațiilor</i>); a analiza, a distinge, a detecta, a deduce (<i>Căutarea principiilor de organizare</i>);
Sinteza	a scrie, a povesti, a relata, a produce, a construi, a crea, a transmite, a modifica, a se documenta (<i>Crearea unei lucrări personale</i>); a propune, a planifica, a produce, a proiecta, a modifica, a specifica (<i>Elaborarea unui plan de acțiune</i>); a produce, a deriva, a dezvolta, a combina, a organiza, a sintetiza, a clasifica, a deduce, a formula, a modifica (<i>Derivarea unor relații abstracte dintr-un ansamblu</i>);
Evaluarea	a judeca, a argumenta, a valida, a evalua, a decide, a considera, a compara, a standardiza.

Pentru domeniul afectiv, taxonomia include următoarele categorii și verbele respective:

1. *receptarea* – a selecta, a alege, a transfera;
2. *reacția* – a se conforma, a interpreta, a realiza, a selecta, a reveni, a motiva;
3. *valorificarea* – a manifesta competență, preferință, angajare, pricepere, capacitate;
4. *organizarea unui sistem de valori* – a teoretiza, a defini un sistem de criterii proprii, a se integra într-un univers superior de gândire și de comportament;

5. *interiorizarea valorilor etico-estetice* – a se bucura de aprecierea celor din jur, a evita și a dezaproba excesele.

În prezentarea *problemelor cunoașterii în procesul de creație artistică*–plastică, între primele expresii supuse atenției, au fost și cele ale *raționalității și adecvării la real* a operei de artă. Iar contextul în care apar cumpănirea și potrivirea artistică la realitate este datorat *organizării estetice a produsului artistic*, unor norme ale creației și condiții, din care, pe câteva le subliniem în mod special:

a) o pregnantă participare a artistului la realizarea creației prin selectarea și prelucrarea unor elemente din realitate;

b) constituirea unui mod specific de obiectivitate, imparțialitate întrepătrunsă cu subiectivitatea într-un echilibru specific;

c) redarea realității într-o formă afectiv-rațională;

d) înfățișarea predispoziției iconice a limbajului plastic (normă prezentă atât în fiecare creație valoroasă, cât și în celelalte reguli privitoare la creația plastică);

e) asigurarea sensului totalității, a prezentării unei realități în schimbare, a unității creației;

f) asigurarea unității dintre asemănarea fizică și spirituală. Unitatea ce este obligatorie în creația plastică pentru identificarea, individualizarea modelului, cât și pentru realizarea valorii artistice;

g) redarea impresiei de realitate fizică. Normele de creație plastică presupun o asemănare diferită între model și reprezentarea sa și, în funcție, de genurile de artă [1, p. 92, 93].

Or, fenomenul de cunoaștere este abordat, determinat prin următoarele procese cognitive: *definirea, repetarea, înregistrarea, listarea, citarea, numirea, relatarea, revizuirea, identificarea, distingerea, recunoașterea, dobândirea*.

În cadrul cercetării sunt preconizate: generalizarea valorilor teoretice și aplicative ale cercetării, avantajele aplicării metodologiei educației artistico-plastice la elevi și studenți din instituțiile de învățământ artistic, documentarea științifică și stabilirea evoluției conceptelor metodologice de educație artistico-plastice, sistematizarea valorilor teoretice aferente metodologiei educației artistico-plastice la elevi și studenți, studiul praxiologic al metodologiilor aplicate în educația artistico-plastică la elevi și studenți din instituțiile de învățământ artistic; conceptualizarea, metodologizarea și desfășurarea experimentului pedagogic.

Experimentul pedagogic presupune: elaborarea unui model teoretic de metodologizare a educației artistico-plastice la elevi și studenți; analiza datelor experimentului, elaborarea de concluzii generale și recomandări practice.

Bibliografie

1. Mureșean, D., Cunoașterea și creația artistică cu referiri speciale la artele plastice, Cybela, București, 2000.
2. Gagim, I., Știința și arta educației muzicale, ARC, Chișinău, 1996.
3. Pâslaru, Vl., Introducere în teoria educației literar-artistice, Museum, Chișinău, 2001.